

פרשת בְּחֻקֵי — מעלתה של התפילה בציבור

מפרשת השבוע עולה יסוד גדול: ככל שמתרבים מספר המשתתפים במעשה המצוה, כך עולה כוחו הסגולי של כל אחד מהמשתתפים.

נאמר בפרשה: "וְרָדְפוּ מִכֶּם תְּמַשָּׁה מַאָּה, וּמַאָּה מִכֶּם רֶבֶבָה יִרְדְּפוּ, וְנִפְּלוּ אִיְבֵיכֶם לְפָנֵיכֶם לְחָרֵב" (כו ח). רש"י בפירושו שואל: "וכי כך הוא החשבון?! אם חמשה חיילי ישראל ירדפו 100 חיילי אויב, כלומר כל אחד רודף 20 – הרי שמאה אמורים לרדוף 2000! אז כיצד מבטיחה התורה שמאה ירדפו 10,000 ותשובתו: "אינו דומה מועטים העושים את התורה למרובים העושים את התורה". זכויות הציבור מרובות יותר מהסכום של זכויות כל היחידים שמרכיבים את הציבור.

מסופר במסכת ברכות (ז:) שרב נחמן לא הגיע לתפילה בציבור כי היה חלוש מאוד. שאל אותו ר' יצחק: "למה לא הזמנת לביתך עשרה אנשים כדי להתפלל במנין?" אמר לו רב נחמן: "לא רציתי להטריח את המתפללים שיבואו אליי". המשיך לשאול אותו ר' יצחק: "למה לא ביקשת לפחות שיודיעו לך באיזו שעה מתפללים, כדי שתתפלל באותו זמן שהציבור מתפלל בו?" ענה לו רב נחמן בשאלה: "למה אתה מתאמץ כל כך למצוא דרך שאוכל להתפלל עם הציבור?" ענה לו ר' יצחק: "למדתי מר' יוחנן בשם ר' שמעון בן יוחי, שראוי להשתדל להתפלל עם הציבור כי אז הוא 'עֵת רְצוֹן' (תהלים סט יד)".

מכאן למד המהר"ל ("דרך חיים" על אבות פרק ב משנה ד) שרצונו של ה' הוא בציבור דווקא, והציבור, המייצגים את כלל ישראל לדורותיו, הם הקרובים ביותר אל ה' יתברך ("נתיבות עולם", נתיב התורה ד).

במסכת תענית (ח.) מובאים דברי רבי אמי שתפילתו של אדם נשמעת רק אם הוא מכוון ביותר. והקשו עליו מדברי האמורא שמואל שאמר שתפילתם של ישראל נשמעת גם אם היא נאמרת בלי כוונה, ותירצו: "כאן ביחיד כאן בציבור". תפילת היחיד נשמעת רק אם כיוון המתפלל בתפילתו, אך תפילת הציבור נשמעת גם ללא כוונה.

ובמסכת ברכות (ח.) מובאים דברי רבי נתן, שאין הקב"ה מואס בתפילתם של רבים. הוא לומד זאת מהפסוק באיוב (לו ה): "הֲאֵל פֶּבַר וְלֹא יִמָּאֵס", כלומר, את התפילה הכבירה, תפילת הרבים, לא ימאס הא-ל (רש"י).

וכך דרשו שם רבותינו, שהפסוק "פְּדָה בְּשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקָּרֵב לִי, פִּי בְרָבִים הָיוּ עֲמָדִי" (תהלים נה יט) אמר אותו הקב"ה: "כל העוסק בתורה ובגמילות חסדים (= "בְּשָׁלוֹם") ומתפלל עם הציבור (= "בְּרָבִים") – מעלה אני עליו כאילו פדה אותי ואת בניי (= "פְּדָה.. נַפְשִׁי") מבין אומות העולם".

בנוסף למעלת התפילה בציבור ישנה מעלה להתפלל בבית הכנסת, שהוא מקום קבוע ומיוחד לקדושה ובו מתקבלות התפילות יותר (ברכות ו.). מדברי הנביא יחזקאל, "וַאֲהִי לָהֶם לְמִקְדָּשׁ מְעֻט בְּאַרְצוֹת אֲשֶׁר בָּאוּ שָׁמָּה" (יא טז), למדו חכמים שאף על פי שהשכינה הסתלקה כשנחרב בית המקדש בירושלים, בכל זאת יש קצת השראת שכינה בבתי כנסיות אפילו בגלות. וכך מבאר המלבי"ם: אף על פי שלא תשרה שכינתי עליהם בגלוי ובאופן ניסי כמו במקדש הגדול, תשרה שכינתי בסתר והשגחה מוסתרת ב"מקדשי מעט", בבתי כנסיות ובבתי מדרשות.

לכן, נפסק להלכה ב"שולחן ערוך" (סימן צ סעיף ט), שלכתחילה ישתדל אדם להתפלל בבית הכנסת עם הציבור, אבל גם מי שהפסיד את התפילה במניין, מצוה שיתפלל בבית הכנסת אפילו ביחידות.

רבותינו הפליגו בחשיבות התפילה בבית הכנסת:

כך אמר ריש לקיש: כל מי שיש לו בית כנסת בעירו ואינו נכנס שם להתפלל, נקרא "שֶׁכֶן רַע", והוא גורם לעצמו ולבניו גלות. ובירושלמי (ברכות פרק ה הלכה א) אמרו: כל מי שאינו נכנס לבית הכנסת בעולם הזה, לא ייכנס לבית הכנסת לעתיד לבוא.

ורבי יהושע בן לוי אמר לבניו: כשאתם הולכים לבית הכנסת, הקדימו לבוא לפני שהתפילה מתחילה, והישארו עוד קצת בבית הכנסת לאחר שהתפילה מסתיימת, ודווקא בזכות "ביטול זמן" זה, יאריכו ימי חייכם (ברכות ח.). הגעה מוקדמת למפגש עם ה' והתעכבות לאחריו מכבדות ומייקרות אותו.